

202102350

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bureau Bestuursraad

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

Y. van 't Groenewout MA

T 070 379 8156

y.vantgroenewout@minezk.nl

26 OKT 2021

Datum

Betreft Verzoek van de informateurs inzake netcapaciteit

Geachte heer Rutte,

U heeft ons het verzoek (kenmerk 202102314) doen toekomen van de informateurs inzake netcapaciteit. Bijgaand treft u de antwoorden op de gestelde vragen. Wij vragen u deze informatie door te geleiden naar de informateurs.

Hoogachtend,

Stef Blok
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Ons kenmerk

BBR / 21263627

Uw kenmerk

202102314

Bijlage(n)

1

Uw vragen (kenmerk 202102314):

- welke capaciteitsvraagstukken spelen er ten aanzien van de decentrale netbeheerders? In hoeverre en zo ja, waar zijn er op dit moment al fysieke knelpunten op de decentrale energienetten? Hoe zal dit zich naar verwachting op korte en middellange termijn ontwikkelen?
- Tegen welke arbeidsmarktknelpunten lopen de decentrale netbeheerders aan?
- In hoeverre is er sprake van financiële bottlenecks?
- Welke tekortkomingen in de governance op de decentrale netbeheerders zijn er?
- Wat zijn mogelijke beleidsvarianten om deze knelpunten te adresseren?

Transportschaarste op elektriciteitsnet

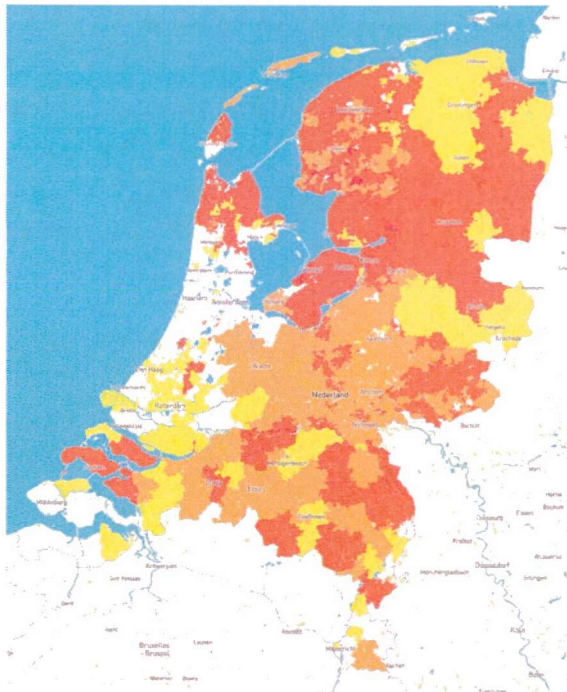
Er is sprake van grote en toenemende transportschaarste op de elektriciteitsnetten waarbij de problematiek speelt bij zowel regionale als landelijk netbeheerder. Oorzaak hiervan is een optelsom van factoren, zoals de forse groei in vraag naar transportcapaciteit als gevolg van de groeiende, digitaliserende en elektrificerende economie en energietransitie, lange doorlooptijden voor infrastructuur projecten en tekort aan technisch geschoold personeel.

Ten aanzien van de groeiende vraag naar transportcapaciteit moet onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds invoeding van hernieuwbare elektriciteit op het net, en anderzijds de additionele afname van elektriciteit van het net dat in toenemende mate knelt. De versterking van het net voor beide concurreert voor een deel op de uitvoeringscapaciteit van de netbeheerder.

Knellende invoeding van elektriciteit

Transportschaarste voor invoeding (dus om elektriciteit op het net toe te voegen) komt met name door de zeer snelle groei van decentrale opwek, specifiek zonneparken (en zonnedaken). Deze worden fors gestimuleerd en zijn in een één tot anderhalf jaar te realiseren, terwijl uitbreiding van het elektriciteitsnet (onderstation) snel 7 tot 10 jaar duurt waarvan de meeste tijd benodigd is voor ruimtelijke inpassing, grondposities, draagvlak en feitelijke bouw 1 a 2 jaar bedraagt. Door de concurrentie in de subsidieregeling SDE++ werden en worden deze zonneparken primair gebouwd waar de grond het goedkoopst is, dit is aan de randen van Nederland. Daar is relatief weinig vraag naar elektriciteit en daar zijn de netten het 'dunst' uitgelegd. Dit omdat de elektriciteit via grootschalige opwek naar afnemers getransporteerd werd. Deze netten zijn nooit ontworpen op lokale invoeding. De afgelopen jaren hebben we al veel maatregelen getroffen om de problemen te verminderen. Zoals wijziging in regelgeving waardoor meer projecten kunnen worden aangesloten. En de verplichte transportindicatie bij een SDE-aanvraag. Ondanks deze maatregelen is er blijvende schaarste en zijn meer maatregelen nodig.

De branche organisatie Netbeheer Nederland houdt een actueel overzicht bij van transportschaarste voor invoeding van elektriciteit voor invoerders met een grootverbruik aansluiting (projecten die kwalificeren voor SDE++).

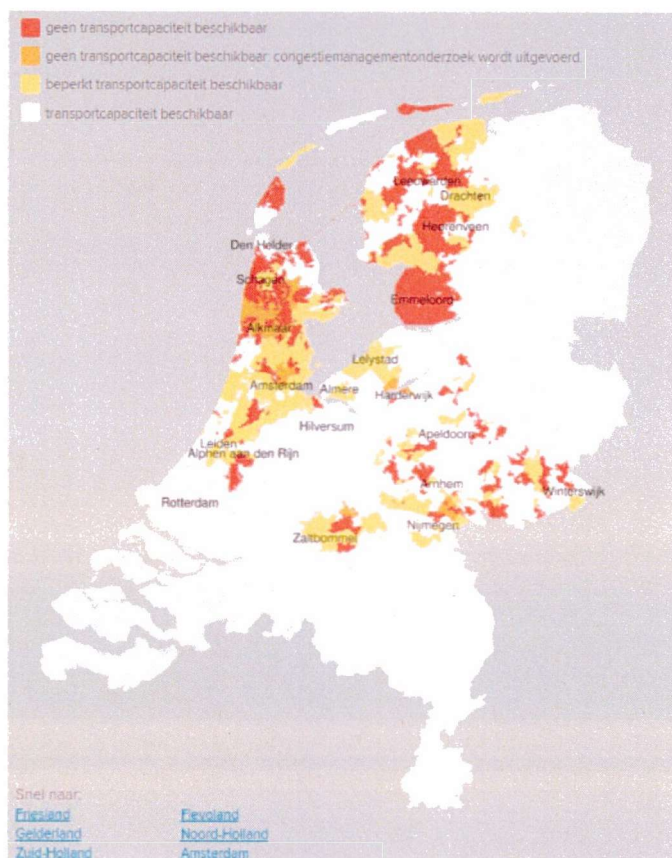
<https://capaciteitskaart.netbeheernederland.nl/>

Rood geeft aan dat er geen invoedcapaciteit is, oranje een beperkte en geel dat het begint te knellen. Waarbij in steeds meer gebieden de resterende transportcapaciteit op wordt gebruikt, waardoor de kaart steeds roder wordt. Ook is duidelijk te zien dat de problematiek begon aan de randen van Nederland, maar nu steeds verder richting Randstad gaat. De schaarste zal dus de komende tijd toenemen. Netbeheerders kunnen niet in een dergelijke snelheid hun elektriciteitsnetten verzwaren en uitbreiden.

Mits gefaseerd en goed uitgewerkt in de Regionale Energie Strategieën is de doelstelling van 35 TWh hernieuwbare elektriciteit uit het Klimaatakkoord wel haalbaar.

Knellende afname van elektriciteit

Mede als gevolg van de toegenomen druk op de netbeheerders door de groeiende, digitaliserende en elektrificerende economie, energietransitie en woningbouwopgave knelt in toenemende mate ook de afname (= verbruik) van additionele elektriciteit. Deze problematiek zal tot zeker tot 2030 en naar alle waarschijnlijkheid ook daarna nog een grote rol spelen. Dit zal effecten hebben voor de woningbouw, vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven en verduurzaming van het bedrijfsleven. In onderstaande afbeelding is de transportschaarste voor grootverbruikers weergegeven in het gebied van netbeheerder Liander.

<https://www.liander.nl/transportchaarste/beschikbaarheid-capaciteit>

Specifiek voor netbeheerder Enexis speelt dit probleem ook op de Noord-Brabantse Kempen waar bedrijven niet kunnen uitbreiden of vestigen.

Arbeidsmarktknelpunten:

Netbeheerders kampen net als veel technische bedrijven met schaarse arbeidscapaciteit en vissen uit dezelfde vijver. Ter illustratie: een MBO elektromonteur kan gemiddeld kiezen uit 32 vacatures waarbij de regionale verschillen daarbij flink kunnen oplopen. Concreet verwachten netbeheerders en aannemers die voor hen werkzaam zijn 6000 tot 8000 vacatures in te moeten vullen om het werkpakket tot 2025 volledig in te kunnen vullen. Hierbij speelt ook mee dat afgestudeerden intern nog 2-4 jaar opgeleid moet worden voordat deze volledig inzetbaar zijn en het aantal afgestudeerden van technische opleidingen naar verwachting afneemt.

Financiële bottlenecks:

De netbeheerders voor elektriciteit zijn in publieke handen, worden gereguleerd en worden bij wet in staat gesteld om de efficiënte kosten plus een redelijk rendement terug te verdienen. De investeringen worden door netbeheerders voorgefinancierd en inkomsten volgen over 40-50 jaar. Als gevolg van de toegenomen investeringsopgave daalt de ratio tussen vreemd en eigen vermogen en zal de balans van regionale netwerkbedrijven moeten worden versterkt (inschatting in IBO Financiering Energietransitie is 5 miljard euro tot 2030).

Dit is primair aan de huidige aandeelhouders (gemeente en provincies), maar het Rijk is n.a.v. het IBO een ambtelijke verkenning gestart of er ook een rol voor het Rijk is weggelegd, omdat huidige aandeelhouders mogelijk niet bereid/ in staat zijn om het benodigde kapitaal te verschaffen. Uit deze verkenning blijkt ook dat de kapitaalbehoefte per netwerkbedrijf in de tijd verschilt (2022-2030). EZK en FIN hebben daarom een taskforce onder leiding van Bernard ter Haar met de netbeheerders opgezet om te kijken of het Rijk financieel een rol kan spelen, bijvoorbeeld door garanties, leningen en/of deelname van het Rijk als aandeelhouder.

Governance:

De vraag was of er tekortkomingen zijn op de governance van de regionale netbeheerders. Dit is nu niet het geval.

Het Rijk houdt de aandelen in de landelijke netbeheerders TenneT en Gasunie. De regionale netbeheerders zijn in handen van verschillende decentrale overheden, er rust een privatiseringsverbod op de elektriciteits- en gasnetten op basis van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

De regionale netbeheerders mogen alleen taken uitvoeren op basis van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Ook wordt hun tarieven gereguleerd door de Autoriteit Consument en Markt. Hier heeft de wetgever een zeer beperkte bevoegdheid. Dit is een systeem gebaseerd op Europese regelgeving, dat leidt tot efficiënte transporttarieven. en is bedoeld om de consument te beschermen.

Wel zal gezien de grote uitdagingen de publieke regie op het energiesysteem versterkt moeten worden om een fasering aan te brengen op verschillende beleidsambities, omdat netbeheerders de benodigde infrastructuur hiervoor niet op tijd kunnen leveren. Moet de capaciteit van de netbeheerder gericht worden op inpassing van meer hernieuwbaar of juist op ander opgaven zoals woningbouw, elektrificatie van de industrie of vestigingsklimaat, want niet alles kan tegelijkertijd worden uitgevoerd door de netbeheerders.

Oplossingsrichtingen:

De knelpunten rondom netcapaciteit spitsen zich toe op de werking van het energiesysteem: financiering, ruimtelijke processen, wijze van subsidiëring via de SDE++ en technisch personeel. Onderstaand een aantal mogelijke oplossingsrichtingen. Waarbij het goed is te melden dat oplossingsrichtingen verlichting bieden maar problematiek niet structureel op lossen. Structurele oplossing is uitbreiding van netcapaciteit en dat kost tijd en vraagt vooral om het sneller oplossen van ruimtelijke knelpunten.

Energiesysteem:

- Versterk de overall governance op de ontwikkeling van het energiesysteem en de bijbehorende infra te versterken en geef de opdracht hiertoe aan de bewindspersoon energie. Werk een kabinetsvisie op het energiesysteem uit voor 2030 en 2050, en organiseer programmatische afstemming tussen de verschillende transitiepaden en faseer dit in de tijd. Een start daarmee is al gemaakt via het programma Energiesysteem en de diverse 'sectorale programma's voor verduurzaming van de industrie, de RES'en, de laadinfra, en de warmtevissie voor de gebouwde omgeving.
- Netbeheerders meer ruimte geven om te prioriteren op specifieke investeringen binnen wettelijke kaders. N.a.v. motie Bontenbal wordt onderzocht hoe netbeheerders op non-discriminatoire wijze (welke sterk verankerd is vanwege de monopolie positie van netbeheerders in zowel in Nederlandse als Europese wetgeving) sturing kunnen geven aan investeringen mede op basis van publieke prioriteiten.
- Sterkere sturing/ regie op het energiesysteem als geheel, verbinden vraag-aanbod en zo beter prioriteren en programmeren vanuit het Rijk met het Programma Energie Systeem.
- Hierbij prioriteiten maar ook posterioriteiten helder communiceren.

Financiering:

- Vanuit het Rijk financiering verstrekken aan de regionale netbeheerders, bijvoorbeeld via garantieleningen of deelname als aandeelhouder (traject om dit te onderzoeken loopt al) Urgentie is hierbij voor de verschillende netwerkbedrijven verschillend variërend van 2022

tot 2030. Financiering is op bij de meeste netbeheerders op dit moment nog niet de bottleneck.

Ruimtelijke processen:

- Op korte termijn meer inzetten van de Rijkscoördinatie regeling waarbij het Rijk de ruimtelijke inpassing en vergunningverlening voor haar rekening neemt om daarmee doorlooptijd waar mogelijk te verkorten
- Voor de lange termijn het instrumentarium van de omgevingswet (waarbij participatie nog centraler wordt gesteld) heroverwegen
- Extra financiering voor uitvoeringscapaciteit van de Regionale Energie Strategieën (RES) om te sturen op systeemkosten, die nu tot 60% hoger zijn per RES dan nodig zou zijn bij meest systeemefficiënte keuze.
- Gemeenten en provincies aanmoedigen om sneller hun deel te doen, door het versnellen van ruimtelijke ordeningsprocedures, het beschikbaar stellen van grond aan de netbeheerders en het draagvlak ook voor energie-infrastructuur te borgen.
- Versterken van uitvoeringscapaciteit bij de Raad van State voor energie-infraprojecten

Subsidiering:

- Stoppen met uitrol hernieuwbare elektriciteit op land na 35 TWh uit het Klimaatakkoord en de elektriciteitsvraag opvangen met wind op zee en kernenergie op land.
- Stoppen met subsidie vanuit de SDE++ op hernieuwbare elektriciteit. In het Klimaatakkoord is dit voorzien uiterlijk per 01-01-2026, met evaluatie in 2022. Op dit moment lijkt het plafond van 35 TWh uit het Klimaatakkoord in 2022 of uiterlijk 2023 te worden bereikt.
- Optie onderzoeken om een passende subsidie te geven als een zonne- of windpark rechtstreeks levert aan een vragende partij en dus niet het elektriciteitsnet gebruikt
- Budget beschikbaar stellen om knelpunten in ruimtelijke ordening op te lossen. Bijvoorbeeld door de meerkosten van ondergronds bouwen in stedelijk gebied te vergoeden.
- Stimuleren van opslag specifiek gericht op het verlagen van de netbelasting. Opslag kan voor een breder pakket aan diensten op de elektriciteitsmarkt worden ingezet (ook diensten die negatief uitwerken op de transportschaarste). Hierbij speelt ook mee dat de ACM via zogenoemde codewijziging netbeheerders gaat opleggen om flexibiliteit op de markt (van bijvoorbeeld opslag) in te kopen.

Innovatie:

- Door de omvang van de knelpunten en de groei van elektrificatie en hernieuwbare bronnen, zijn nieuwe slimme oplossingen nodig. Die op meer draagvlak kunnen rekenen, sneller toepasbaar zijn en minder arbeid vergen. Extra inzet op innovatie kan hieraan bijdragen bijvoorbeeld via ophoging van de DEI+ of de MOOI met 25 miljoen euro specifiek gericht op deze opgave.

Technisch personeel:

- Vergrote inzet op technisch personeel, via Techniepact en OCW, Subsidieregeling bijvoorbeeld gericht op financieel aantrekkelijker maken van technische opleidingen en voor werven studenten, Praktijkleren, etc.
- Naast inzet van het Rijk is het ook van belang om regionale aanpak hierin te versterken omdat personeel vaak regio gebonden is. Hierbij kan gewerkt worden aan de bijvoorbeeld het versterken van regionale doorstroom mogelijkheden van het MBO naar het HBO